

N:o 47.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1902, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående bildande af en fond för landtförsvarets byggnader och andra försvarsändamål.

(I. A.)

Kongl. Maj:t har, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 7 februari 1902, uti en samma dag aflåten proposition (n:o 61) föreslagit Riksdagen, att de redan nu inbesparade medel för försäljning af gardesregementenas forna tomter i Stockholm och Kommendantsängen i Göteborg måtte jemte köpeskillingen för öarne Frejsholmen och Boön sammanföras samt af statskontoret förvaltas och förräntas såsom en särskild fond, benämnd »Landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål», att af Kongl. Maj:t, efter inhemtande i hvarje fall af Riksdagens medgifvande, för sagda ändamål användas; samt att de belopp, som af försäljningsmedlen ytterligare besparades, skulle tillgodoföras nämnda fond för att på enahanda sätt användas.

Med bifall till en af Kongl. Maj:t derom gjord framställning hade, enligt hvad departementschefen till ofvanberörda statsrådprotokoll erinrat, 1885 års Riksdag beslutit, att vissa Kongl. Maj:t och kronan tillhöriga, af fotgardesregementena då disponerade tomter i Stockholm skulle för-

säljas, och att det öfverskott af försäljningsmedlen, som uppstode efter bestridande af kostnaderna för uppförande af nya kasernetablissemment för nämnda regementen samt för vissa nya gators ordnande, skulle *reserveras för framtida disposition af Riksdagen*.

Vidare hade 1891 års Riksdag medgifvit, att åtskilliga i dess skrifvelse den 13 maj närmare angifna, af landtförsvaret disponerade områden och byggnader i Göteborg, bland andra den s. k. Kommendantsängnen vid skansen Kronan, skulle försäljas, och att det öfverskott af försäljningsmedlen, som uppstode efter bestridande af kostnaderna för ett nytt kasernetablissemment åt Första Göta artilleriregemente, skulle *till statsverket ingå och bland dess inkomster redovisas under titel extra uppörd*.

På derom af Kongl. Maj:t framställt förslag hade sedermera 1892 års Riksdag beslutit, att vissa kronan tillhöriga, af Lifgardet till häst ditills innehafda tomter i Stockholm skulle försäljas och af köpeskillingen ett belopp af 1,886,000 kronor användas till bekostnad af ett nytt etablissement för nämnda regemente, *utan att Riksdagen dock härvid fattat beslut rörande sättet för användande af de öfverskott å försäljningsmedlen, hvilka efter uppförandet af etablissementet kunde komma att uppstå*.

Uti proposition till nästlidet års Riksdag hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att de under landtförsvarets disposition stående öarne Frejsholmen och Boön jemte dertill hörande skär och vattenrätt finge för en summa af 25,000 kronor till Karlshamns stad försäljas, samt att köpeskillingen måtte få användas till beredande af egna lokaler i Karlskrona för fortifikationens behof. I skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 maj 1901 hade Riksdagen beträffande dispositionen af denna köpeskillig anført, att Riksdagen, som visserligen icke velat motsätta sig, att köpeskillingar, som inflöte vid försäljning af för försvaret förut disponerade fastigheter, blefve för försvarsverkets räkning använda, funnit den vid ifrågavarande försäljning ingående köpeskillingen böra *särskildt afsättas för att framdeles efter Riksdagens bepröfvande för byggnader, afsedda för försvarsväsendet, disponeras*. Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition hade därför blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att öarne Frejsholmen och Boön jemte dertill hörande skär och vattenrätt finge för en summa af 25,000 kronor till Karlshamns stad försäljas, dock att köpeskillingen skulle för framtida disposition reserveras.

Med framhållande deraf, att någon genomgående princip sålunda ej blifvit följd vid bestämmande under de senare åren af de ändamål, hvartill öfverskott å försäljningsmedel, influtna vid afyttring af fast egendom, tillhörande landtförsvaret, skulle användas, ville departementschefen

erinra om innehållet af ett utaf arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet afgifvet, i sammanhang med statsregleringen för innevarande år af departementschefen föredraget utlåtande öfver chefens för generalstaben förslag till ny härordning, i hvad det anginge kostnaderna för de byggnadsarbeten, som för härordningens genomförande blefve erforderliga. Arméförvaltningen hade härvid anført, bland annat, att tillgångar för betäckande af vissa af dessa kostnader utan tvifvel kunde beräknas blifva disponibla genom försäljning af en del kronan tillhöriga tomter och områden. Af medel, som influtit vid försäljningen af de tomter, hvilka af Kongl. Maj:t stälts till förfogande för bestridande af kostnaderna för *footgardesregementenas* nya kaserner, återstode, enligt från statskontoret vid slutet af år 1900 lemnad uppgift, efter afdrag af då ännu icke ersatta kostnader för gaturegleringar, en hufvudsakligen å oguldna köpeskillingen behållen summa af 502,670 kronor. *Lifgardets till häst* gamla tomter, af hvilka endast en mindre del dittills kunnat försäljas, enär det gamla etablissementet behöft disponeras för Andra Svea artilleriregementes tillfälliga inqvartering, kunde, med stöd af ett år 1898 afgifvet anbud å hela den ännu osålda delen, beräknas lemna ett öfverskott af minst 360,000 kronor, efter det kostnaden för regementets nya etablissement och för gaturegleringar m. fl. utgifter afdragits från den beräknade försäljningssumman. — Enligt likaledes från statskontoret meddelad upplysning skulle dåmera återstå att gälda ett belopp af 31,543 kronor för artillerietablissementet å Qviberg vid Göteborg. Emellertid återstode ännu att sälja större delen af *Kommendantsängen* vid skansen Kronan i Göteborg, och den inkomst, som häraf kunde erhållas, skulle efter afdrag af ofvannämnda icke ersatta utgift samt återstående omkostnader, enligt försäljningsmannens värdering, blifva 1,490,000 kronor. I *Marstrand* egde kronan en del tomter, hvilka, enligt arméförvaltningens åsigt, icke vore för kronan behöfliga. Jemlikt ett värderingsinstrument, som uppgjorts af en utaf arméförvaltningen samt länstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förordnad värderingsnämnd, skulle inkomsten af de tomter i Marstrand, som ansåges kunna afhändas kronan, uppgå till 60,000 kronor. Det belopp, som af de sålunda angifna försäljningsmedlen blefve disponibelt, kunde sålunda beräknas till sammanlagdt 2,412,000 kronor.

Vid en senare företagen uppskattning af tomterna i Marstrand hade värdet å dessa dock ansetts icke böra sättas högre än till 45,000 kronor, hvadan den besparing, som kunde å försäljningsmedlen beräknas, icke kunde antagas blifva högre än 2,397,000 kronor.

I skrifvelse den 5 innevarande februari hade arméförvaltningen

vidare anført, att, enligt från statskontoret inhemtade upplysningar, för närvarande finnes under nämnda embetsverks vård och förvaltning ett kontant belopp af 116,373 kronor 74 öre, utgörande behållningen af hittills influtna räntor och köpeskillingar för fotgardesregementenas tomter. Dessutom hade statskontoret under sin förvaltning ofvanberörda belopp 25,000 kronor, utgörande köpeskillingen för Frejsholmen och Boön, hvadan för närvarande finnes en kontant tillgång af sammanlagdt 141,373 kronor 74 öre af köpeskillingar, som influtit vid försäljning af ifrågavarande för försvaret förut disponerade fastigheter.

Med erinran, att 1901 års Riksdag, på sätt ofvan anförts, vid fråga om försäljning af nyssnämnda öar uttalat, det Riksdagen ej motsatte sig, att köpeskillingar, som inflöte vid försäljning af fastigheter, hvilka förut varit för försvaret disponerade, blefve använda för försvarsverkets räkning, framhölle arméförvaltningen derjemte lämpligheten deraf, att beloppen af nämnda köpeskillingar sammanfördes till bildande af en fond, att, efter Riksdagens medgifvande i hvarje särskildt fall, användas till fyllande af vissa kostnader för de nu förestående byggnadsföretagen för landtförsvarets räkning.

I denna af arméförvaltningen uttalade åsigt ansåge departementschefen sig desto hellre böra instämma, som — utom det att genom bildande af en sådan fond bragtes reda och planmessighet i afseende å sättet för användande af ifrågavarande köpeskillingsbelopp, om hvilkas reserverande och redovisning olikartade föreskrifter hittills af Riksdagen lemnats — härigenom äfven tillgodoses den rättvisa fordran från landtförsvarets sida, att dessa efter hand inflytande medel, hvilka ostridigt tillhörde försvarsverket, äfven blefve för dess räkning, särskilda från öfriga statsmedel, förvaltade och fruktbargjorda.

I likhet med arméförvaltningen och jemväl den utaf Kongl. Maj:t år 1897 tillsatta komité för verkställande af utredning rörande landets fasta försvar ansåge departementschefen det synnerligen lämpligt, att ifrågavarande medel användes i första rummet till bestridande af sådana kostnader, som stode i samband med uppförandet af kasernbyggnader och hvilka ej kunnat i de framlagda förslagen på förhand med större grad af noggrannhet beräknas, företrädesvis inköp af jord, äfvensom oförutsedda utgifter, uppkomna genom oväntade stegringar i pris å materiel, arbetslönernas hastiga uppdrifning m. m.

Departementschefen ville i detta afseende erinra derom, att — såsom han i sitt anförande till statsrådsprotokollet för den 11 januari 1901 i fråga om äskande af anslag till nya byggnader för armén närmare omförmält — i de beräknade kostnaderna för beredande af nya

eller utvidgade lokaler för arméns förläggning och utbildning enligt den nya härordningen, icke inginge medel för tomtinköp, enär man ansett, att all erforderlig mark, som icke redan vore i kronans ego, borde kostnadsfritt ställas till kronans disposition af kommunerna. Det vore också antagligt, att kommunerna skulle finna med sin egen fördel förenligt att göra en sådan uppoffring för att vinna förmånen af ett garnisoneradt regementes förläggning inom samhället. Vid vissa fästningsorter kunde dock i hvarje händelse sådant bidrag icke påräknas, men för förvärfvandet af den mark, som der behöfdes, skulle måhända andra resurser, såsom tomtförsäljningsmedlen, kunna anlitas. I sitt ofvannämnda utlåtande rörande statsregleringen för innevarande år fäste arméförvaltningen jemväl uppmärksamheten dervid, att de undersökningar, som utförts på orter, der kasernetablissemment tänkts förlagda, icke varit och ej heller kunnat vara annat än okulära. Platsundersökningar, utförda till sådan omfattning, att full klarhet i förhållandena kunnat vinnas, skulle, då det gälde en så vidt omfattande byggnadsfråga, blifva icke allenast mycket tidsödande, utan äfven så kostsamma, att de knappast kunde komma till verkställighet förr än i samband med byggnadernas uppförande. Sådana undersökningar hade också så mycket mindre kunnat ske, som förläggningsorterna ännu icke kunnat definitivt bestämmas. Men under dessa förhållanden vore den faran icke alldeles utesluten, att det vid planläggningen eller utförandet kunde uppstå arbeten eller utgifter, som icke på förhand kunnat förutses. På grund af hvad sålunda anförts, hade arméförvaltningen ansett försigtigheten bjuda, att särskilda medel för eventuella fall blefve reserverade. Med den tillgång, som, enligt hvad arméförvaltningen påvisat, kunde beräknas blifva tillgänglig genom tomtförsäljningarna, skulle jemväl för detta ändamål en utväg kunna beredas.

För egen del hade departementschefen härutinnan anført, att arméförvaltningens uppfattning om nödvändigheten af utgifter för anskaffande af mark för nya kasernetablissemment å vissa fästningsorter — Vaxholm och Boden — öfverensstämde med hans egen, och att han i likhet med arméförvaltningen hölle före, att ifrågavarande utgifter lämpligen kunde bestridas med tomtförsäljningsmedlen. Han ansåge nemligen, att sådana medel rätteligen borde i fall som detta tjena som en reservfond, och de borde äfven lemna full tillgång för gäldande af *alla* kostnader, som möjligen på en eller annan ort kunde krävas till lokaler för arméns förläggning och utbildning utöfver dem, som vore beräknade och upptagna i det af chefen för generalstaben insända sammandraget öfver dessa kostnader.

Hvad departementschefen då yttrade egde fortfarande giltighet. Enligt hans åsigt borde sålunda ifrågavarande medel utgöra en *reservfond*, att anlitas för oförutsedda och icke på förhand beräkneliga utgifter för de förestående militära byggnadsföretagen, i motsats mot ändamålet med den fond, om hvars bildande Kongl. Maj:t uppå förslag af statsrådet och chefen för finansdepartementet enligt statsrådsprotokollet den 11 sistlidne januari beslutat hos Riksdagen göra framställning, och hvars ändamål skulle vara att täcka de för kasernbyggnadernas uppförande nödvändiga och hufvudsakliga kostnaderna, hvilka med viss-het kunde beräknas komma att uppstå.

På sätt i statsrådsprotokollet erinras, anförde nästlidet års Riksdag i skrifvelse den 29 maj 1901 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af öarna Frejsholmen och Boön med tillhörande skär och vattenrätt, att Riksdagen, som visserligen icke velat motsätta sig, att köpeskillingar, som inflöte vid försäljning af försvaret förut disponerade fastigheter, blefve för försvarsverkets räkning använda, funnit den vid nämnda försäljning ingående köpeskillingen bära särskildt afsättas för att framdeles efter Riksdagens bepröfvande för byggnader, afsedda för försvarsväsendet, disponeras, hvadan köpeskillingen skulle för framtida disposition reserveras. Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning står i öfverensstämmelse med den af Riksdagen sålunda uttalade åsigt och under erinran att enligt Kongl. Maj:ts förslag medel från ifrågavarande fond icke kunna utan Riksdagens medgifvande användas, får utskottet hemställa,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
